

Arbeidsdrift og skole i Agder fengsel

Stefan Müller
Valgerd Mørch
09.05.2019

Disposisjon

- 1. Kort presentasjon
- 2. Nye Agder fengsel; Arbeidsgruppa for metode og innhold
- 3. Fylkeskommunens oppgave; Arbeidsgruppa opplæring i kriminalomsorgen; Om skolens innhold
- 4. Samhandling i praksis

Agder fengsel

Fem avdelinger: Mandal, Froland, Evje, Kleivgrend og Solholmen overgangsbolig

Norges største fengsel med 300 lukkede plasser i Froland og Mandal (Evje 30 lukket/åpne for kvinner, Kleivgrend 28 åpne for menn, Solholmen 15 for kvinner og menn)

Ca 330 ansatte + 71

Administrasjon ligger i Mandal

Avdeling Mandal

Bygg 1:
Portbygg (Mottaksavdeling og besøk, administrasjon med ansattkantine, garderober)

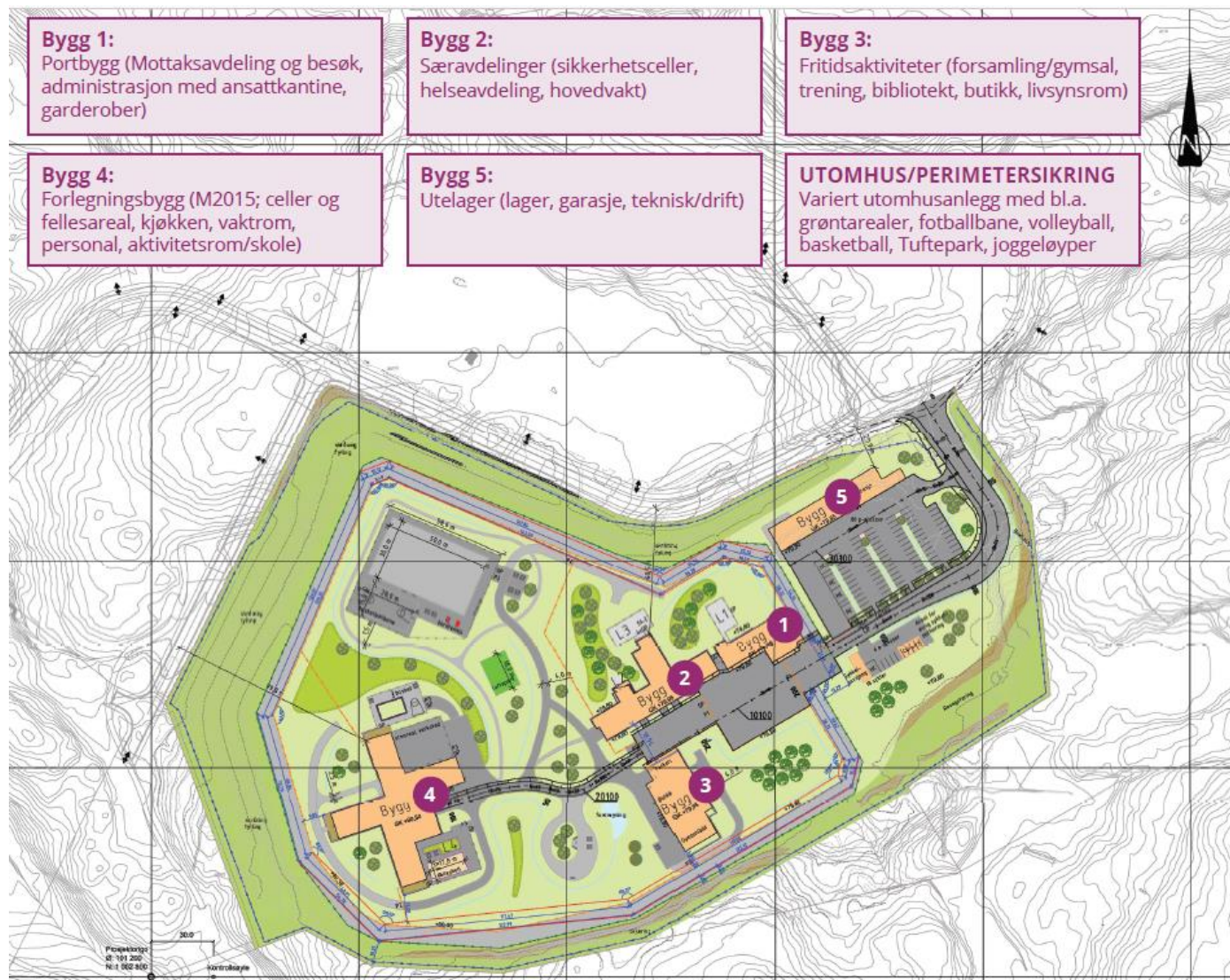
Bygg 2:
Særavdelinger (sikkerhetsceller, helseavdeling, hovedvakt)

Bygg 3:
Fritidsaktiviteter (forsamling/gymsal, trening, bibliotek, butikk, livsytelsesrom)

Bygg 4:
Forlegningsbygg (M2015; celler og fellesareal, kjøkken, vaktrom, personal, aktivitetsrom/skole)

Bygg 5:
Utelager (lager, garasje, teknisk/drift)

UTOMHUS/PERIMETERSIKRING
Variert utomhusanlegg med bl.a. grøntarealer, fotballbane, volleyball, basketball, Tuftepark, joggeløyper

Viktige faktorer i prosessen:

- Normalitetsprinsippet
 - Digitaliseringen og verktøyene kan gi innsatte frihet innenfor frihetsberøvelsen
 - Selvforpleining
 - Tilpasset arbeidsdag (hele og halve dager)
 - Isolasjon er gammeldags
 - Progresjonsteam
-
- Et fengsel med enorme muligheter, aktiviteter og fasiliteter som skal utnyttes

Normalitets- prinsippet

Stortingsmelding nr. 37:

- *Tilværelsen under straffegjennomføringen skal så langt som mulig være lik tilværelsen ellers i samfunnet.*
- *Straffegjennomføringen skal ikke være mer tyngende enn nødvendig, og ingen skal være underlagt tiltak som føles som tilleggsstraff.*
- *Normalitetsprinsippet er en viktig del av verdigrunnlaget for kriminalomsorgen.*
- **For mange innsatte er "normalitet" noe helt annet enn det vi andre opplever som normalt . Hva betyr det for måten vi jobber på?**

Digitalisering

- Digitalisering vil kunne tilby bedre og samordnet informasjon om aktivitetstilbud.
- Lettere for innsatte å melde seg på aktiviteter.
- Registrering av aktivitet vil kunne bli automatisert, herunder utbetaling av lønn.
- Digitalisering vil kunne gjøre innsatte mer selvhjulpne, men...
- Kan alle bruke det? Hvordan møter vi i så fall det? Program for å bli «digital borger»?
- Digitalisering vil kunne føre til økt grad av egenaktivisering på kveld og helger, for eksempel selvstudie og bruk av bibliotek tjenester.
- Det vil bli lettere å tilby en e-læringsplattform, både for ansatte og innsatte.

(Petter Dalen/KDI)

Selvforpleining

Alle innsatte skal lage egen mat.

Innkjøp skal skje i butikken i fengselet.

Innsatte skal få veiledning i kosthold og personlig økonomi.

Graden av deltagelse i sysselsetting og aktiviteter skal gjenspeiles i den innsattes økonomi (normalitet).

I HAVE NO IDEA

WHAT I'M DOING

Tilpasset arbeidsdag

Fra prosjektrapporten:

- **Aktivering må være hele fengselets ansvar.**
- Fengselsbetjentene, i samarbeid med fritidsleder, aktivitører, miljøarbeidere og andre, bør i større grad kunne **aktivisere sårbare innsatte** som ikke klarer å tilpasse seg ordinær arbeidsdrift og skole.
- Tilpasset arbeidsdag innebærer at psykisk syke og andre sårbare innsatte skal få et særlig **tilrettelagt deltidsaktivitetstilbud** i en mindre gruppe.
- Samtidig skal innsatte som har behov for heltids aktivisering og kvalifisering i arbeidsdrift og skole, få et **heldagstilbud som kan kvalifisere** dem til arbeid og opplæring i samfunnet etter endt straffegjennomføring.
- Fokusområder i 2019 vil være bedre **koordinering** av alle aktiviteter ved hjelp av **ukeplaner** for alle innsatte, **samarbeid** om aktivisering, **ledelsesforankring**, **kultur** og **dynamisk sikkerhet**

Isolasjon er gammeldags

- Det er har gjennom mange år vært rettet kritikk mot bruk av isolasjon i norske fengsler, fra sivilombudsmann, torturkommisjon i Europarådet, m fler
- KDI har i januar 2019 nedsatt en arbeidsgruppe som i mai 2019 skal komme med tiltak for å begrense cellesitting.
- Hvordan kan vi hindre isolasjon i Agder fengsel?
 - Aktivisering som fellesansvar
 - Utlåsing fra kl. 0730-2130?
 - 10 timer utlåsing i helgene?

Progresjons- team

- Alle domfelte skal ha progresjonsteam som i første linje består av den innsatte, kontaktbetjent og sosialkonsulent.
- Basisteamet knytter til seg personer som er viktige for den domfeltes progresjon for eksempel, tilbakeføringskoordinator, lærer, verksbetjent, NAV-veileder, fritidsleder og helsepersonell.

Arbeids- gruppa for metode og innhold

Mandat:

Utarbeide forslag til tilbud: **Arbeid, aktivisering og undervisning.**

- Tilbud til **alle** innsatte
- Individuell tilpasning
- Bredt undervisningstilbudet
- Normalitetsprinsippet
- Normal arbeidsdag
- Hensyn til lokaliteter for servicetorg, prestatjeneste, bibliotek...

Prosess - Metode og innhold

- Kort frist for arbeidet, første møte 14.oktober 2016, leverte rapport 20. november 2016.
- Leder: Frank T. Johansen, deltakere fra arbeidsdrift, sikkerhet, tilbakeføringskoordinatorer og skole (totalt 10)
- Gruppe 1: skole/arbeidsdrift
Gruppe 2: servicetorg
- Jobbet ut avdelingsprofiler og romprogram
- Møter med NAV, NHO og ulike deler av utdanningssektoren for å orientere oss mot hva slags arbeids- og skoletilbud vi burde satse på

Anbefalinger

- AS Norge trenger i fagarbeidere og faglærte håndverkere!
- Sats på yrkesfag!
- Knytt kontakter til opplæringskontorene!
- Motiver til å slutføre påbegynt utdanning!
- Motiver til å formalisere lang yrkespraksis (praksiskandidat)!
- Se skole og arbeidsdrift i sammenheng!
- Gi kvalifisert karriereveiledning!

Fylkes- kommunens oppgaver

- Opplæring til de innsatte som har rett til grunnskole- eller videregående opplæring (ungdomsrett eller voksenrett), realkompetansevurdering
- Opplæringsloven og forskrifter til denne samt læreplanverket (innholdet i de enkelte fag)
- Opplæringen ved nærskoler, der lærerne/rådgiverne er ansatt
- Øremerkete midler til over statsbudsjettet, en ramme på ca. kr. 70.000 pr innsatte
- En importert tjeneste underlagt den lokale fengselsledelsen.
- Sikkerhetsarbeid og regler som gjelder i fengslene
- Samarbeid med arbeidsdriften, evt. i progresjonsteam, med andre importerte tjenester
...

Gruppe: Opplæring i Agder fengsel

Aust- og Vest-Agder opprettet 2016 en gruppe som skal jobbe med skolens tilbud i Agder fengsel:

Marianne Lorentzen, utdanningsavd. VAF

Valgerd Mørch, utdanningsavd. AAfk

Oddvar Haaland, rektor Mandal vgs.

Nils Inge Øyna, rektor Sam Eyde vgs.

Birgit Attestog, rektor Setesdal vgs.

Gruppen har tett og hyppig kontakt med ledelsen i Agder fengsel samt noen møter med ansatte i eksisterende fengsler.

Mandat

Sikre **likeverdige skoletilbud** i de tre fengselsavdelingene gjennom å ivareta og kvalitetssikre:

- innholdet i opplæringen
- samhandling med arbeidsdriften
- innspill til byggeprosess (romløsninger, utstysbehov)
- innspill til budsjettprosess (investering og drift)
- behovet for administrative ressurser (skoler og sentraladministrasjon)
- felles kriterier for ansettelse av pedagogisk personale?
- forslag til ny plan for opplæring innen kriminalomsorgen for Agder som skal avklare de overordnede linjer, rammer og strategier og samtidig være konkret på satsingsområder og tiltak i planperioden

Opplærings- tilbud

Idrettsfag

Kunst, design og
arkitektur

Medier og
kommunikasjon

Musikk, dans og drama

Studiespesialisering

Bygg- og anleggsteknikk

Design og håndverk /
medieproduksjon

Elektrofag

Helse- og oppvekstfag

Naturbruk

Restaurant- og matfag

Service og samferdsel

Teknikk og industriell
produksjon

- Påbygg

Yrkes- utdanning

Mange veier og ulike mål:

- 2+2-modellen: to år skole + to år i bedrift (lærling)= avlagt fagbrev
- Noen fag 3 år i skole (eks. hudpleie)
- **3 år i skole: 2 + 1 år fagopplæring i skole**
- **Lærekandidatordningen – ikke fullført fagbrev/begrenset antall kompetansemål**
- Praksiskandidatordningen – voksne med lang dokumentert praksis
- Fagbrev på jobben – voksne med minst ett års praksis som er i lønnet arbeid

Dokumentasjon:

- Vitnemål
- Fag- eller svennebrev
- Kompetansebevis

Bygg- og anleggs- teknikk

Består av

- Grunnleggende ferdigheter i alle fag (muntlig, skriftlig, lese, regne, digitale verktøy)
- Fellesfagene: Norsk, matematikk, engelsk, naturfag, (krø)
- Yrkesfag
 - Vg1: Grunnleggende: Produksjon (ulike materialer, verktøy, HMS, oppføring/ombygging/vedlikehold) og Tegning og bransjelære (tegninger, dokumentasjon, forholdet mellom de ulike yrkene)
 - Vg2: Velge «linje», f.eks. tømrer, murer
 - Vg3: Kan tas i skole eller ute i lære (1 læreår, 1 produksjonsår) – fagprøve/kompetanseprøve til slutt

YFF

Yrkesfaglig fordypning = YFF = viktigste faget

- Prøve ut lærefag, oppleve realistiske arbeidssituasjoner, introdusere for arbeidslivet
- Opplæring primært ute i bedrift, men også noe teori på skolen
- Læreren ansvar for det pedagogiske, legge planer og gi vurdering, men skal samarbeide med instruktøren.

Bedriften = arbeidsdriften

Verksmester/-betjent = instruktør

YFF

Samarbeid arbeidsdrift og skole

Skolen	Arbeidsdrift
Grunnleggende HMS	Fagspesifikk HMS
Oppfølging av eleven i arbeidspraksis	Gi elevene arbeidspraksis
Utarbeidelse av lokal læreplan	Samarbeid med AD om hva innholdet skal være
Utarbeidelse av individuell læreplan (med elev)	Følge opp individuell læreplan (eleven dokumenterer)
Underveisvurdering og sluttvurdering (formell)	Underveisvurdering/tilbakemeldinger/bidra til sluttvurdering
Fører vedlegg til kompetansebevis	

YFF

Lokal læreplan

- Lokal læreplan yrkesfaglig utdanningsprogram
- Kompetansemål hentes fra Vg3-planen
- Om innhold, organisering, tidsfordeling og vurderingskriterier

Skolen tilbyr følgende alternativer til yrkesfaglig fordypning

På skolen

Programområde	Alternativer (lærefag, deler av lærefag, fellesfag, programfag)
Vg1	
Vg2	

I samarbeid med næringslivet

Programområde	Alternativer (lærefag, deler av lærefag, fellesfag, programfag)
Vg1	
Vg2	

YFF

Innhold lokal læreplan

3. Innhold

Vg1 utdanningsprogram:

Fellesaktivitet	Ansvar	Tidsressurs (60 min./45 min. enhet)
Yrkes- og utdanningsveiledning		
Gjennomføring av prosjekt, refleksjon, rapport/dokumentasjon		
HMS-opplæring		
Fellestema		
Individuell aktivitet		
Opplæring i praksis, oppgaver, logg, rapport, egenvurdering/vurdering.		
		Sum:168/224 timer(-)

Vg2 programområde:

Fellesaktivitet	Ansvar	Tidsressurs (60 min./45 min. enhet)
Yrkes- og utdanningsveiledning		
Gjennomføring av prosjekt, refleksjon, rapport/dokumentasjon		
HMS-opplæring		
Fellestema		
Individuell aktivitet		
Opplæring i praksis, ekskursjoner,		

YFF

Individuell læreplan

- Utarbeides av lærer og elev på bakgrunn av lokal læreplan, kan justeres underveis
- Faglærer samarbeider med AD som følger opp planen
- Planen arkiveres
- Eleven tar vare på planen og dokumentasjon for utført arbeid – kan brukes ved inngåelse av lærekontrakt
- Planen legges inn i opplæringsboka til eleven
- Planen består av
 - Organisering
 - Timetall
 - Kompetansemål
 - Dokumentasjon/arbeidsrapport
 - Egenvurdering

YFF

samarbeids- avtale elev, skole, arbeidsplass

- Skolen: grunnleggende HMS og gjennomgått kompetansemål Vg3

Avtalens innhold

Eleven forplikter seg til

- å følge arbeidsstedets instruksjer, oppgaver og avtalt arbeidstid
- å loggføre arbeidstid og arbeidsoppgaver, skrive rapport og gjøre egenvurdering av arbeidsperioden
- å innhente og levere politiattest i de fagområdene som krever det

Skolen forplikter seg til

- å sørge for at elevene har en individuell læreplan
- å sørge for at elevene har dokumentasjon på HMS-opplæring som er gitt
- å samarbeide med arbeidsstedet
- å veilede eleven både i skole og på arbeidssted
- å følge opp elevens fravær og sende evt. varsel
- å vurdere elevens kompetansenivå

Arbeidsstedet forplikter seg til

- å legge til rette for læring innenfor elevens kompetansemål
- å gi en tilbakemelding på vedlagte tilbakemeldingsskjema
- å gi eleven opplæring i aktuelle HMS-forskrifter for arbeidet som utføres
- å melde til skolen dersom praksisperioden ønskes avsluttet før avtaleperiodens utløp. Videre oppfølging og opplæring er skolens ansvar.

YFF

Tilbake- melding fra praksis

Tilbakemeldingsskjema fra arbeidspraksis

Skoleår		Vg1		Vg2	
Elevens navn					
Fag					
Opplæringssted					

Fyll ut punktene som er aktuelle i forhold til praksisperioden, gjerne i møte mellom elev, lærer og opplæringsansvarlig i bedrift. Sett kryss.

Tilbakemeldingspunkter	Meget god	God	Lav
1 Punktlighet og orden			
2 Selvstendighet			
3 Faglig kunnskap, innsikt og utvikling			
4 Samarbeidsevne			
5 Mottakelighet for veiledning			
6 Interesse for yrket			
7 Kreativitet/løsningsorientert			

Kompetansemål gjennomgått (jf. individuell opplæringsplan):

Merknad:

Eleven har vært i praksis i følgende tidsrom:

Fravær: dager og timer

Signatur:

Avdeling Froland

- **Bygg og anleggsteknikk;** byggteknikk (tømring), mur og betong, anleggsgartner (uteområder/drivhus), CNC-fres, teknisk tegning, programmering, 3D-printing, treteknikk ...
- **Byggdrifterfaget**
- **Teknikk og industriell produksjon;** motormekaniker, sveising, varme arbeider, montering, maskinering, CNC-fres, teknisk tegning, 3D-printing, programmering av robotarm ...
- **Elektrofag:** ulike moduler
- **Design og håndverk:** frisør
- **Kunst, design og arkitektur:** Samarbeid m/KORO (kunstopplæring)
- **Restaurant og matfag:** opplæring/praksis, fra grunnleggende botreningskurs til fagbrev innenfor det som er mulig å få til i fengselet
- **Salgsfaget** (butikk), praktisk og teoretisk opplæring
- **Renholdsoperatørfag,** praktisk og teoretisk opplæring
- **Lager/logistikkfaget,** praktisk og teoretisk opplæring
- **Medieproduksjon** – opplæring innenfor fagene MDD, MK, EL
- **Fellesfag** til yrkesfag og studieforberedende
- Tilrettelegge for **høyere utdanning**

Avdeling Mandal

- **Bygg og anleggsteknikk:** tømrer og treteknikk, overflateteknikk (renholdsoperatørfaget)
- **Teknikk og industriell produksjon:** mekanisk verksted, industrimekaniker, plate, sveis, dreining/fresing
- **Elektrofag:** elenergi (svakstrømketrikker), data og elektronikk (dataelektroniker), PLS-programmering, CNC, 3D printing, automasjon, roboter
- g tekstil
- **Anleggsgartner og idrettsanleggsgfaget:** anleggsgartner (bruke uteområder)
- **Service og samferdsel:** salgsgfaget (b som læringsarena)
- **Fellesfag** til yrkesfag og studieforbereidend,e inkl. kroppsøving,
- Tilrettelegge for høyere utdanning

Arbeidsstasjoner gir god
arealutnyttelse

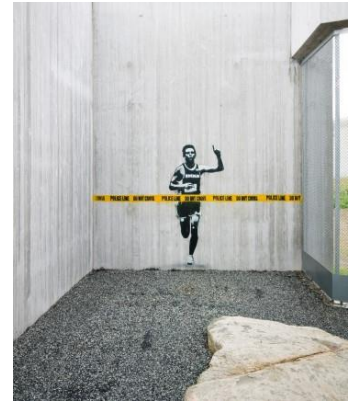
Flere kan få praktisk opplæring eller arbeide samtidig på et lite område

Kunst i fengsel

Kunstakademi i Froland

Samarbeid Sam Eyde vgs. og
KORO

Skal produsere kunst til
utsmykning i fengselet

Samhandling i praksis

- Dele på aktivisering
- Dele arealer
- Fordele arbeidsoppgaver
- Fordele arbeidet med de innsatte («timeplan»)
- Dele på vurdering av praksisarbeidet
- Læreplanmålene i de ulike fagene styrer mye av det som skjer i praksis, samarbeide om hvordan disse målene skal nås
- Fokus på danning, ikke inntjening

Aktivisering er et felles ansvar!

Godt samarbeid med skolene og fylkeskommunen

- Tidlige møter med Sam Eyde vgs., Mandal vgs. og fylkeskommunene for å legge planer for opplæringstilbudet ved de to enhetene
- Sterkt ønske om innovasjon og nytenking, og et tett samarbeid mellom skole og arbeidsdrift
- Opplæring i sentrum – skole og arbeidsdrift skal jobbe side om side
- En prosess sammen med utgangspunkt i de store yrkesfagene (TIP/BAT) og kreative fag, der vi laget et konkret forslag til fag, kompetansebehov og brukerutstyr
- Det er planlagt en prosess våren 2020 for å bygge felles kultur mellom skole og arbeidsdrift; samling, kurs ...
- Ansatte i verksdriften er blitt invitert til kurs i regi av fylkeskommunen
- Planlagt hospitering arbeidsdrift i skole, skole i fengsler

Vi må dra i
samme retning
og se
hverandres
styrker, men
også
utfordringer

Samarbeidskompetanse «21.century skills»

Takk for oss!

